

Горин Володимир

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ

Тернопільська академія народного господарства

Поступ України на шляху до економічного зростання, перспектива інноваційного розвитку національної економіки невіддільні від інтересів і потреб всебічного розвитку людини, забезпечення права кожного громадянина на достатній життєвий рівень. Істотне посилення соціальної спрямованості реформ, орієнтація діяльності держави на максимальне задоволення потреб людини визначається одним із стратегічних пріоритетів розвитку України на найближчу перспективу. Проведення ефективної державної соціальної політики усвідомлюється сьогодні визначальним інструментом прискорення економічного зростання, зміцнення злагоди та порозуміння в суспільстві.

Одним з провідних напрямів державної соціальної політики на сьогодні визнається створення ефективної системи соціального захисту людини. В основі формування даної системи повинна бути покладена єдність трьох головних напрямів соціальної політики: соціальної допомоги, соціального забезпечення і соціальних послуг.

Слід зазначити, що з часу запровадження у 1993 році до сьогоднішніх днів в Україні склалася досить розгалужена система соціальної допомоги, яка передбачає надання громадянам: допомоги сім'ям з дітьми; державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям; житлових субсидій; щомісячної доплати цільової допомоги до соціальної пенсії; компенсації по догляду за перестарілими громадянами та інвалідами I групи; пільг з оплати за житлово-комунальні послуги окремим категоріям громадян тощо.

Діюча система соціальної допомоги в Україні є далеко не досконалою. Основними її ознаками є: широке застосування соціальних пільг; наявність

значного переліку гарантованих державою видів допомоги; універсальний підхід при призначенні допомоги; недосконалість чинного законодавства з питань її надання.

З метою посилення ефективності системи соціальної допомоги основними напрямками її реформування повинна, на нашу думку, стати реалізація ряду заходів, а саме:

- перехід від соціальних пільг до системи адресної соціальної допомоги, що сприятиме наданню підтримки тим, хто її дійсно потребує, а також значній економії державних коштів. Соціальні пільги на сьогодні довели свою неефективність, адже, згідно проведених досліджень, значна частина одержувачів пільг є особами далеко не бідними. Крім того, має місце нерівність між громадянами у можливості скористатися правом на пільги, адже значна частина пільговиків не має змоги фізично реалізувати своє право на пільги;

- скорочення переліку соціальних виплат, відмова від надання тих видів допомоги, які не дають значного соціального ефекту. На сьогодні державою гарантується надання ряду виплат, що не ведуть до значного підвищення матеріального добробуту реципієнтів, але вимагають значних обсягів фінансування (різного роду допомоги потерпілим від Чорнобильської катастрофи: на харчування, транспортне обслуговування, на оздоровлення тощо);

- гнучке співвідношення адресної і безадресної допомоги в окремих соціальних програмах. На нашу думку, в процесі реформування системи соціальної допомоги повинен бути знайдений баланс між універсальністю та адресністю. Адже, при всій привабливості адресного підходу в процесі призначення соціальної допомоги необхідно враховувати те, що розширення практики моніторингу рівня життя заявників веде до значного подорожчання та розростання «соціальної бюрократії».